

Кредит-Рейтинг

а/с 921, Київ, 01024, Україна
тел/факс: +380 (44) 490 2550, 490 2554
e-mail: office@credit-rating.com.ua
<http://www.credit-rating.com.ua>

Рейтинговий звіт KHSA 007-013 - short про оновлення кредитного рейтингу

Об'єкт рейтингування:	м. Харків
Тип рейтингу:	довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою
Рейтингова дія	оновлення
Дата визначення:	03.12.2004 р.
Дата оновлення:	23.04.2010 р.
Рівень кредитного рейтингу боргового зобов'язання:	uaA
Прогноз:	стабільний

Наданий в результаті рейтингового аналізу кредитний рейтинг визначено за Національною рейтинговою шкалою, на що вказують літери **ua** у позначці кредитного рейтингу. Національна рейтингова шкала дозволяє виміряти розподіл кредитного ризику в економіці України без урахування суверенного ризику та призначена для використання емітентами цінних паперів, позичальниками, фінансовими установами, посередниками та інвесторами на фінансовому ринку України.

Висновок рейтингового агентства щодо рівня кредитного рейтингу

Кредитний рейтинг ґрунтується на результатах аналізу економічних та фінансових показників, даних щодо демографічної ситуації, стану ринку праці, інформації відносно боргових зобов'язань міста, наявної в розпорядженні комунальної власності, та перспективних планів на майбутнє. Крім того, у ході рейтингової оцінки висвітлюється інформація щодо існуючої системи управління, а також політичної ситуації в регіоні та взаємодії різних гілок влади.

Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, наданій виконавчим комітетом Харківської міської ради, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною. Рівень кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства.

Історія кредитного рейтингу

Дата	03.12.2004 р.	29.12.2005 р.	07.12.2006 р.	13.11.2007 р.	13.05.2008 р.	28.10.2008 р.	12.05.2009 р.	17.09.2009 р.	23.04.2010 р.
Рівень кредитного рейтингу	uaA	uaA	uaA	uaA	uaA	uaA	uaA	uaA	uaA
Прогноз	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний
Рейтингова дія	визначення	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження

Позичальник або окремих борговий інструмент з рейтингом uaA характеризується **ВИСОКОЮ** кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності чутливий до впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.

Стабільний прогноз вказує на відсутність на поточний момент передумов для зміни рейтингу протягом року.

Рівень кредитного рейтингу м. Харкова підтримується:

- високими темпами зростання обсягу доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів (123-144%) протягом 2005-2008 рр. та прийнятним (порівняно з іншими містами України) рівнем виконання річного плану за цим показником у 2009 році;
- відсутністю прямого боргу Харківської міської ради станом на 01.01.2010 р. та очікуваним помірним рівнем боргового навантаження;
- відсутністю концентрації надходжень до бюджету за основними платниками податків;
- перевищенням у 2009 році більшістю показників економічного розвитку в розрахунку на одного мешканця міста відповідних загальнодержавних показників: обсягу реалізації промислової продукції – на 5,1%, обсягу прямих іноземних інвестицій – на 38,3%, обсягу роздрібного товарообороту – на 87,1%, введення в експлуатацію житла на 1000 осіб наявного населення – на 53,3%.

Рівень кредитного рейтингу м. Харкова обмежується:

- скороченням обсягів надходжень до бюджету розвитку міста у 2009 році, порівняно з 2008 роком, що зумовлюється негативними наслідками кризових явищ в економіці України;
- нижчим за середній по країні розміром середньомісячної заробітної плати та випереджаючим ростом заборгованості з її виплати (порівняно зі зростанням рівня оплати праці) протягом 2006-2009 рр. за залежності доходної частини бюджету міста від надходжень податку з доходів фізичних осіб (питома вага цього джерела в доходах загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів за результатами 2009 року становить 67,9%);
- високим рівнем зношеності основних засобів, в тому числі житлового фонду, об'єктів інженерної та транспортної інфраструктури міста, та необхідністю здійснення значних капітальних вкладень у їхнє відновлення за одночасного високого рівня заборгованості населення за житлово-комунальні послуги у розрахунку на одного мешканця.

Резюме

Деякі кількісні дані наведено після відповідного округлення. У зв'язку з цим значення одних і тих же показників, які наводяться в звіті більше одного разу, можуть не збігатися, а підсумкові значення окремих показників можуть не відповідати арифметичній сумі їх складових.

Соціальна сфера та економіка міста

Основні показники соціально-економічного розвитку міста протягом 2005-2009 рр. наведено у таблиці.

Основні показники соціально-економічного розвитку м. Харкова за 2005-2009 рр. т

Показник	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2009 рік	Темп зростання у 2009 р. до 2008 р., %
Чисельність наявного населення (станом на кінець звітного періоду), тис. осіб	1 463,2	1 461,2	1 457,8	1 456,0	1 452,3	99,7
Рівень зареєстрованого безробіття, %	0,8	0,7	0,7	1,0	0,9	92,8
Середньомісячна заробітна плата, грн.	802,9	1 026,8	1 322,0	1 765,0	1 893,1	107,3
Заборгованість з виплати заробітної плати, млн. грн. (станом на кінець звітного періоду)	9,4	25,4	31,3	82,7	91,9	111,1
Обсяг реалізації промислової продукції у відпускних цінах, млн. грн.	11 004,4	13 135,2	16 728,3	21 080,6	22 080,0	104,7
Інвестиції в основний капітал, млн. грн.	2 907,1	4 333,5	6 515,6	7 055,3	4 430,2	56,8
Прямі іноземні інвестиції, млн. доларів США (станом на кінець звітного періоду)	371,8	791,0	982,2	1 326,8	1 748,7	131,8
Зовнішньоторговельний товарооборот, млн. доларів США	1 519,4	1 723,6	2 047,4	2 636,5	1 827,5	69,3
Введено в експлуатацію житла, тис. кв. м	190,8	235,4	337,3	111,6	309,4	277,2
Обсяг роздрібного товарообороту, млн. грн.	5 948,3	7 892,6	10 794,8	14 479,1	13 586,1	93,6

Джерело: Виконавчий комітет Харківської міської ради

Демографія, трудові ресурси та заробітна плата

Чисельність наявного населення м. Харкова станом на 01.01.2010 р. дорівнює 1 452,3 тис. осіб, або 52,4% населення області. Слід зазначити, що протягом 2004-2009 рр. спостерігається поступове скорочення населення міста за рахунок високого природного скорочення, яке не покривається міграційним приростом.

Ситуація на ринку праці міста протягом 2004-2009 рр. характеризується відсутністю сталої динаміки чисельності зайнятих в економічному комплексі міста до зростання. На ситуацію на ринку праці м. Харкова у 2009 році негативний вплив мали кризові явища в економіці України, що призвело до зменшення загальної кількості зайнятих на 32,9 тис. осіб, або на 7,0%. Крім того, адміністрації підприємств та організацій міста продовжували практику застосування вимушених адміністративних відпусток та скорочення робочого часу. Це негативно впливає на обсяг фонду оплати праці у місті,

що, у свою чергу, призводить до уповільнення темпів зростання доходної частини загального фонду бюджету міста.

Рівень оплати праці в цілому по місту щороку зростає. Протягом 2004-2009 рр. середньомісячна заробітна плата в місті Харкові зросла в 3,1 рази. Зокрема у 2009 році рівень середньомісячної заробітної плати у м. Харкові збільшився на 7,3% і склав 1 893,1 грн., що було на 0,7% менше, ніж у середньому по країні. На відміну від попередніх періодів зростання середньомісячної заробітної плати у 2009 році відбулось не в усіх сферах економіки міста, у галузях «Будівництво», «Лісове господарство», «Оптова та роздрібна торгівля» та «Державне управління» середньомісячна заробітна плата у 2009 році була нижчою за середній рівень 2008 року.

З огляду на найбільшу кількість зайнятих та найвищий рівень оплати праці, бюджетоформуючими видами економічної діяльності у м. Харкові є «Промисловість», «Освіта», «Транспорт та зв'язок» та «Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам». У зв'язку з тим, що у зазначених сферах діє велика кількість юридичних осіб різних форм власності, слід відмітити високу диверсифікацію бази оподаткування податком з доходів фізичних осіб, що є основним джерелом наповнення місцевого бюджету.

На фоні росту рівня оплати праці, спостерігається поступове збільшення заборгованості з виплати заробітної плати. Обсяг заборгованості з виплати заробітної плати у м. Харкові протягом 2009 року збільшився на 11,1% і станом на 01.01.2010 р. склав 91,9 млн. грн. Співвідношення обсягу заборгованості з обсягом середньомісячного загальноміського фонду заробітної плати за 2009 рік залишається на високому рівні – 11,1%.

Промисловість

Промисловість міста Харкова, яку представляють понад 480 великих та середніх підприємств, є однією з провідних галузей економіки міста. У структурі обсягів реалізації промислової продукції у м. Харкові в аналізованому періоді найбільшу питому вагу займає продукція машинобудування, харчової промисловості та виробництва й розподілення електроенергії, газу та води.

Промисловий комплекс м. Харкова у 2009 році демонстрував незначне зростання обсягів реалізації промислової продукції, темпи зростання реалізації продукції промисловими підприємствами міста (у фактичних цінах) у 2009 році становили 104,7% (загальнодержавний показник 85,5%). Зростання обсягів реалізації промислової продукції у м. Харкові за одночасного скорочення загальнодержавного показника сприяли тому, що за результатами аналізованого періоду обсяг реалізації промислової продукції у розрахунку на одного мешканця Харкова вперше за останні п'ять років перевищив середнє значення по країні.

Збереження негативних тенденцій в економіці України внаслідок світової фінансової кризи призвели до скорочення обсягів реалізації промислової продукції у переважній більшості галузей промислового комплексу міста. Найбільші темпи падіння обсягів реалізації відбулось у сфері виробництва коксу та продуктів нафтопереробки, інших неметалевих мінеральних виробів, деревини та виробів з деревини, а також у легкій промисловості від 38,2% до 18,4%. При цьому слід зауважити, що найбільші платники

податків до бюджету міста задіяні переважно в інших галузях промислового комплексу міста, зокрема машинобудуванні, харчовій промисловості та виробництві електроенергії, газу та води.

Надходження до доходної частини бюджету міста характеризуються високою ступінню диверсифікації за основними платниками податків.

Інвестиційна та будівельна діяльність

Протягом 2004-2009 рр. обсяги інвестицій в основний капітал міста демонстрували хвилеподібну динаміку. Зокрема у 2005 та 2009 рр., порівняно з попередніми роками, інвестиції в основний капітал скорочувались внаслідок внесення змін до нормативно-правової бази та погіршення інвестиційного клімату. В цілому у розрахунку на одного мешканця Харкова у 2004-2007 рр. цей показник був вище за середнє значення по країні на 0,2-29,3%.

Протягом 2004-2009 рр. введення в експлуатацію житла не мало сталої динаміки. Протягом 2009 року в м. Харкові було введено в експлуатацію 309,4 тис. кв. м житла, що у 2,7 рази більше, порівняно з 2008 роком. У розрахунку на 1 000 мешканців площа введеного в 2009 році в експлуатацію житла, на відміну від попереднього року, є більшою за середнє значення по країні за відповідний період на 53,3% та складає 213,3 кв. м.

У 2009 році на ринку нерухомості м. Харкова спостерігається поглиблення негативних явищ, викликаних фінансово-економічною кризою, внаслідок чого спостерігається: згортання розробки нових проектів, призупинення проектів, що перебували на початковій стадії, затримки з введенням в експлуатацію об'єктів, зниженням вартості житла на ринку нерухомості та скорочення кількості зайнятих у будівельній галузі на 3,5 тис. осіб.

З початку процесу інвестування в економіку міста було залучено 1 784,7 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій, що за станом на 01.01.2010 р. у розрахунку на одного мешканця на 38,3% більше за середній показник по країні у відповідному періоді та у 1,6 рази більше за відповідний показник по Харківській області. Протягом 2009 року обсяг іноземного капіталу, залученого підприємствами міста, збільшився на 31,8%.

Основними країнами, з яких надійшли прямі іноземні інвестиції в економіку міста Харкова станом на 01.01.2009 р., як і у 2006-2008 рр., залишаються: Франція (понад 57,6% залучених інвестицій), Кіпр (18,6%) та Сполучене Королівство (8,5%). При цьому в аналізованому періоді галузева структура іноземного капіталу не зазнала суттєвих змін. Значні обсяги іноземного капіталу припадають на фінансову діяльність підприємств промислового комплексу міста (харчова та целюлозно-паперова промисловість), та компанії, що здійснюють операції з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та надають послуги підприємцям.

Зовнішньоекономічна діяльність

Динаміка зовнішньої торгівлі підприємств міста, насамперед, визначається зовнішньоторговельним товарооборотом, питома вага якого за результатами 2009 року складає 84,7% (82,8% у 2008 році). Обсяг зовнішньоторговельного товарообороту у розрахунку на одного мешканця є нижчим за середній показник по країні (на 47,2% за результатами 2009 року).

Протягом 2004-2008 років зовнішньоторговельний товарооборот у м. Харкові поступово зростав у першу чергу за рахунок збільшення експорту товарів. У той же час вплив наслідків фінансово-економічної кризи негативним чином позначився на зовнішньоекономічній діяльності суб'єктів господарювання м. Харкова у 2009 році і яке призвело до скорочення обсягів зовнішньоекономічної торгівлі на 30,7%, порівняно з 2008 роком. Причому через перевищення темпів скорочення товарного імпорту підприємств м. Харкова відповідного показника за експортом товарів, сальдо зовнішньої торгівлі вперше за останні п'ять років набуло позитивного значення, а коефіцієнт покриття імпорту експортом становив 1,3.

Товарна структура зовнішньої торгівлі є доволі диверсифікованою, за підсумками 2009 року найбільшу питому вагу як в імпорті, так і в експорті займає промислове устаткування (36,1% експорту та 20,1 % від загального обсягу імпорту). Географічна структура зовнішньоторговельного товарообороту міста Харкова протягом аналізованого періоду не зазнала суттєвих змін: переважна більшість експортно-імпортних операцій припадає на Російську Федерацію, хоча їх питома вага в загальному обсязі зовнішньоторговельного товарообороту міста має стійку тенденцію до зниження.

Торгівля і громадське харчування

Розвиток сфери торгівлі та ресторанного господарства протягом 2004-2008 рр. забезпечив зростання обсягів роздрібного товарообороту на 131,6-141,1% щорічно. У той же час протягом 2009 року негативні наслідки фінансово-економічної кризи вплинули на купівельну спроможність мешканців Харкова, що призвело до скорочення обсягів роздрібного товарообороту (з врахуванням ресторанного господарства) в місті на 6,4% до 13 586,1 млн. грн. У розрахунку на одного мешканця обсяг роздрібного торговельний обороту протягом 2004-2009 рр. перевищує середнє значення по країні (у 2009 році в 1,9 рази).

Перевищення показників роздрібного товарообороту у м. Харкові над загальнодержавними показниками свідчить про вищі за середні по країні реальні доходи населення, у тому числі ті, що перебувають поза межами офіційної статистики та у подальшому є резервом для розширення бази оподаткування податком з доходів фізичних осіб.

Розвиток торговельно-побутової мережі у 2004-2008 рр. сприяло збільшенню обсягів надходжень до бюджету міста. Проте за результатами 2009 року надходження від плати за торговий патент та ринкового збору скоротились, порівняно з попереднім роком, у 3,5 рази та 9,5% відповідно внаслідок погіршення ситуації на споживчому ринку в Харкові та зміни нормативно-правової бази.

Житлове та комунальне господарство міста

У Харкові, як і в переважній більшості міст України, актуальними є проблеми, пов'язані з високим рівнем зношеності основних засобів, у тому числі житлового фонду, об'єктів інженерної та транспортної інфраструктури міста, та необхідністю здійснення значних капітальних вкладень у їхнє відновлення. Крім того, зростає заборгованість споживачів за житлово-комунальні послуги.

Харківською міською радою проводиться певна робота з перегляду тарифів на всі житлово-комунальні послуги, що пов'язано з необхідністю відновлення основних засобів, зростанням цін на енергоносії та переглядом соціальних стандартів. У той же час, за підсумками 2009 року досягти повного відшкодування тарифами собівартості надання житлово-комунальних послуг не вдалось.

Протягом аналізованого періоду у місті збереглася динаміка поступового зростання суми заборгованості населення міста за житлово-комунальні послуги. При цьому основна сума боргу припадає на послуги з теплопостачання та гарячого водопостачання. Обсяг простроченої заборгованості населення у 2009 році зменшився на 1,8%, до 353,3 млн. грн., що у розрахунку на одного мешканця є високим показником.

Міський громадський транспорт

Послуги з перевезення мешканців міста по території міста надають такі підприємства як КП «Міськелектротранс» та «Харківський метрополітен». У напрямках, де повністю відсутній міський електротранспорт, або кількість його недостатня, перевезення здійснюється автотранспортом за встановленими маршрутами на автобусах та мікроавтобусах підприємств різних форм власності. Міжміські перевезення здійснюються переважно залізничним транспортом, крім того неподалік міста розташований міжнародний аеропорт, з якого виконуються рейси по території України, а також за її межі.

Протягом 2009 року, як і у 2007-2008 рр., відбулось скорочення обсягів пасажирських перевезень на 17,1%, порівняно з 2008 роком, причому зменшення відбулось за всіма видами транспорту.

Харківською міською радою розроблені та здійснюються заходи з розвитку міського комунального транспорту. Зокрема, у травні 2009 року рішенням Кабінету Міністрів України надано згоду на передачу з державної до комунальної власності цілісного майнового комплексу державного підприємства «Харківський метрополітен» за умови взяття міською радою зобов'язання не відчужувати зазначений майновий комплекс.

Харківська міська рада у 2009 році продовжила фінансування лізингової угоди, за якою у попередні роки здійснено оновлення парку електротранспорту КП «Міськелектротранс». Загалом на зазначені цілі у 2009 році було спрямовано 13,5 млн. грн. з міського бюджету, а залишок боргу за лізинговою угодою станом на 01.01.2010 р. склав 31,3 млн. грн.

Крім того, на початку 2008 року з метою підвищення якості обслуговування та збільшення пасажиропотоку, створення сучасної супутньої інфраструктури та додаткових

робочих місць рішенням Харківської міської ради було передано в оренду АКП «Міжнародний аеропорт Харків».

Земельні ресурси, комунальне майно та комунальні підприємства

Харківська міська рада від імені та в інтересах територіальної громади відповідно до чинного законодавства наділена повноваженнями щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності. Продаж земельних ділянок та об'єктів комунальної власності залишається основним джерелом отримання коштів на фінансування капітальних видатків бюджету міста Харкова. Загалом, за результатами 2004-2009 рр. питома вага надходжень від операцій з комунальним майном (продаж, оренда, користування) у структурі доходної частини бюджету міста без врахування трансфертів коливається в межах 18,3-26,0%.

З метою наповнення бюджету розвитку Харківська міська рада щорічно здійснює продаж земельних ділянок. Зокрема, в аналізованому періоді забезпечено реалізацію Програми подальшого реформування земельних відносин і підвищення ефективності використання земель у місті Харкові на 2007-2010 рр. Протягом 2009 року до бюджету міста надійшло 23,2 млн. грн. від реалізації земельних ділянок, а рівень виконання уточненого річного плану на 2009 рік становить 60,8%.

Обсяг надходжень до бюджету міста від надання земельних ділянок в оренду, а також від сплати земельного податку протягом 2005-2009 рр. зростає, а темп приросту показника коливався в межах 21,8-80,0%. Збільшення надходжень плати за землю протягом аналізованого періоду було забезпечено покращенням адміністрування зазначеного джерела доходів бюджету міста.

У місті реалізується Програма приватизації та відчуження об'єктів комунальної власності територіальної громади м. Харкова на 2007-2011 рр. У 2009 році до бюджету розвитку надійшло 45,6 млн. грн., що у 2,1 рази менше, ніж у 2008 році, а рівень виконання уточненого річного плану за надходженням до бюджету міста коштів від приватизації майна становив 83,8%.

Можна прогнозувати, що тенденція до падіння попиту та, як наслідок, цін на майно комунальної власності та земельні ділянки, що спричинена загальною негативною макроекономічною динамікою у країні, буде характерна для м. Харкова і у 2010 році. Це, безумовно, впливатиме на обсяги надходжень до бюджету розвитку та може ускладнити процес реалізації програм капітального розвитку.

Незважаючи на зменшення внаслідок приватизації кількості і площі об'єктів комунальної власності, які перебували в оренді протягом 2009 року, загальна сума надходжень від оренди збільшилась на 5,0%, порівняно з попереднім роком, чому, зокрема, сприяло внесення змін Харківською міською радою до Методики розрахунку та порядку використання плати за оренду майна, що перебуває в комунальній власності територіальної громади м. Харкова у грудні 2008 року.

Станом на 01.01.2010 р. у комунальній власності міста перебувало 371 підприємств, установ і організацій та майно балансовою вартістю 35,2 млрд. грн. У II половині 2009 року Харківська міська рада, внаслідок складної фінансово-економічної ситуації в

державі, призупинила раніше розпочатий процес передачі у концесію майна КП «Виробничо-технологічне підприємство «Вода», КП «Харківкомуночиствод», КП «Харківські теплові мережі», та Харківського комунального підприємства «Міськелектротранс».

Бюджет міста

Для повного та всебічного вивчення показників бюджет міста Харкова було представлено у форматі бюджетного балансу.

Таблиця Ошибка! Текст указанного стиля в документе отсутствует..1. Бюджет міста Харкова у форматі бюджетного балансу за 2007-2009 рр., тис. грн.

ПОКАЗНИК	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2009 рік
Податкові надходження	793 527,3	985 671,2	1 413 196,4	1 823 453,5	1 826 086,5
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	100 091,2	88 780,7	159 607,9	186 641,9	204 476,4
Отримані трансферти без врахування внутрішніх трансфертів	192 816,9	265 869,0	521 940,2	558 661,5	697 066,3
Операційні надходження всього	1 086 435,4	1 340 320,9	2 094 744,6	2 568 756,9	2 727 629,2
Поточні видатки	665 748,2	841 387,9	1 110 913,0	1 503 649,2	1 729 449,1
Субсидії та поточні трансферти	357 281,1	409 425,3	719 940,4	870 762,6	842 448,3
Операційні видатки всього	1 023 029,3	1 250 813,2	1 830 853,3	2 374 411,8	2 571 897,4
Операційний баланс	63 406,1	89 507,7	263 891,3	194 345,1	155 731,8
Фінансовий дохід	5 043,3	4 804,3	15 121,1	36 803,0	15 754,6
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	5 929,1	10 720,0	10 720,0	5 360,0	0,0
Фінансовий баланс	-885,8	-5 915,7	4 401,1	31 443,0	15 754,6
Поточний баланс	62 520,4	83 592,0	268 292,3	225 788,1	171 486,3
Капітальні надходження	59 817,9	61 821,0	122 191,7	217 067,7	69 293,6
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	21 072,2	107 081,1	154 172,4	128 881,3	0,0
Капітальні надходження всього	80 890,1	168 902,1	276 364,1	345 949,1	69 293,6
Капітальні видатки	154 494,6	125 420,7	226 745,3	309 227,2	207 869,0
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	58 899,1	85 202,7	112 305,6	128 745,3	66 437,8
Капітальні трансферти до бюджету розвитку	3 295,5	48 588,7	73 404,7	58 060,5	0,0
Капітальні видатки всього	216 689,3	259 212,1	412 455,5	496 033,0	274 306,8
Капітальний баланс	-135 799,2	-90 310,0	-136 091,5	-150 084,0	-205 013,1
Баланс після капітальних видатків	-73 278,8	-6 718,0	132 200,9	75 704,2	-33 526,8
Надання пільгових кредитів громадянам на будівництво житла (з врахуванням повернення)	-554,6	-257,3	-344,5	-235,8	-188,9
Профіцит/дефіцит	-72 724,2	-6 460,7	132 545,3	75 940,0	-33 337,9
Фінансування	72 724,2	6 460,7	-132 545,3	-75 940,0	33 337,9
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Департамент бюджету та фінансів Харківської міської ради

Протягом 2005-2009 р., операційний баланс бюджету міста зберігає позитивне значення як за загальним, так і за спеціальним фондами. В цілому впродовж 2005-2007 рр. сукупне сальдо операційного балансу бюджету демонструє сталу тенденцію до збільшення, значною мірою, за рахунок зростання обсягу податкових надходжень та офіційних

трансфертів. У той же час, починаючи з 2008 року через низькі темпи приросту операційних доходів порівняно з операційними видатками сукупне сальдо операційного балансу почало скорочуватись. Ця ситуація була продовжена і у 2009 році внаслідок скорочення обсягів надходжень переважної більшості податків до загального фонду бюджету міста, порівняно з 2008 роком. Зокрема, порівняно з 2008 роком надходження плати за торговий патент зменшилось у 3,5 рази, плата за державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності на 27,6%, єдиний податок на 7,7%, податок на доходи з фізичних осіб на 3,2%.

У 2005-2009 рр. місто продовжувало зберігати статус міста-донора та передавало кошти до Державного бюджету в обсязі перевищення прогнозного обсягу доходів над розрахунковим обсягом видатків бюджету міста, яке розраховано Міністерством фінансів України. Зокрема у 2009 році до Державного бюджету було перераховано 13 571,4 тис. грн., що становить 100,0% планових річних показників проте у 7,2 рази менше, ніж в 2008 році.

Через невідповідність строків фінансування поточних видатків та надходження відповідних доходів загального фонду районних у м. Харкові бюджетів, у 2005-2009 рр., виконання консолідованого бюджету міста супроводжувалося тимчасовими касовими розривами, які покривалися за рахунок короткотермінових позичок з єдиного казначейського рахунку. Протягом останніх 5 років їх обсяг не мав сталої динаміки, а за результатами 2009 року загальна сума короткотермінових позичок, що залучалися з єдиного казначейського рахунку до районних у м. Харкові бюджетів, складає 650,4 млн. грн., що в 1,9 рази більше за показник 2008 року.

Фінансовий дохід бюджету забезпечуються, переважно, відсотковим доходом від розміщення тимчасово вільних бюджетних коштів на депозитних рахунках в банку. З огляду на те, що це джерело надходжень не має сталого характеру, впродовж 2005-2009 рр. сукупна річна сума відсоткового доходу коливалась в межах 4,9-36,8 млн. грн. Станом на 01.01.2010 р. на депозитах у банківських установах розміщено понад 62,3 млн. грн.

Фінансові витрати у 2005-2008 рр. були обумовлені залученням до бюджету розвитку в 2005 році 100,0 млн. грн. на фінансування дефіциту спеціального фонду. Кошти було отримано шляхом випуску Харківською міською радою облігацій внутрішньої місцевої позики під 10,75% річних. Зважаючи на те, що обсяг виплати процентного доходу за цим зобов'язанням у 2005-2006 рр. перевищував надходження від активних операції з тимчасово вільними бюджетним коштами Харківської міської ради, сальдо фінансового балансу бюджету міста у зазначений період було негативним.

Сальдо капітального балансу бюджету міста Харкова у 2005-2009 рр. було негативним, що є типовим для більшості місцевих бюджетів України. Утворення значного (205,01 млн. грн.) негативного сальдо капітального балансу бюджету міста у 2009 році пов'язано з необхідністю здійснення капітальних вкладень в об'єкти соціальної та комунальної інфраструктури за низького рівня доходів бюджету міста в цілому та бюджету розвитку зокрема.

Загалом, бюджет міста в 2005-2006 рр. та 2009 році виконувався з дефіцитом, при цьому його обсяг не мав сталої динаміки та не перевищував 7,6% доходної частини бюджету без урахування трансфертів. На противагу цьому, за результатами 2007-2008 рр. бюджет

міста виконувався з профіцитом, причому у 2007 році профіцит був підтриманий позитивним сальдо як загального, так і спеціального фондів.

Загалом бюджет міста у 2009 році було виконано з дефіцитом як за загальним, так і спеціальними фондами загальна сума якого на кінець аналізованого періоду склала 33 337,9 тис. грн.. Дефіцит бюджету міста у аналізованому періоді було покрито за рахунок залишків коштів на рахунках місцевого бюджету, а також за рахунок повернення тимчасово вільних бюджетних коштів з депозитних рахунків, що, відповідно, мало наслідком зменшення показника ліквідності бюджету.

Як видно з наведених даних, дефіцит бюджету міста фінансувався за рахунок залишків на рахунках бюджету міста на початок року, у тому числі за рахунок тимчасово вільних бюджетних коштів розміщених на депозитних рахунках в банках. При цьому загальна ліквідність бюджету міста (відношення залишків на рахунках міського бюджету до видатків без урахування трансфертів) знаходилась в межах 2,6%-7,7%.

За підсумками 2009 року ліквідність бюджету знаходяться на низькому рівні за загальним фондом – 3,0% (зменшення, порівняно з 2008 роком на 0,5 в. п.) та на помірному рівні за спеціальним фондом – 10,4% (зменшення, порівняно з 2008 роком на 7,3 в. п.).

Виконання доходної частини бюджету м. Харкова

Для м. Харкова в 2005-2008 рр. характерною була тенденція до збільшення обсягу надходжень. При цьому кризові явища в економіці України та м. Харкова, які проявились у погіршенні фінансово-економічного стану суб'єктів господарювання, скороченні чисельності зайнятого населення, зниженні попиту на споживчому ринку та ринку нерухомості призвели до скорочення у 2009 році обсягів доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів, порівняно з 2008 роком, на 6,6%.

Структурні пропорції формування доходної частини бюджету міста Харкова у 2005-2009 рр. були типовими для більшості місцевих бюджетів України. Найвагомішими джерелами формування доходів бюджету міста були податкові надходження та офіційні трансферти.

Доходну частину бюджету міста (без урахування коштів, що передаються з однієї частини в іншу) за результатами 2009 року виконано в обсязі 2 812 677,4 тис. грн., що складає 99,1% уточненого річного плану. Слід зазначити, що затверджений на 2009 рік Міністерством фінансів України обсяг закріплених доходів бюджету м. Харкова було виконано у 2009 році на 100,3%. Загалом рівень виконання річного плану за доходами загального фонду бюджету міста за результатами 2009 року є прийнятним на фоні загального стану виконання місцевих бюджетів в державі.

Планові показники з урахуванням змін за доходами загального фонду (без трансфертів) протягом аналізованого періоду було виконано на 98,6%, у тому числі за доходами, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, на 98,5%, за власними доходами – на 98,7%, за офіційними трансфертами – на 97,9%. При цьому обсяг надходжень власних доходів у 2009 році, проти 2008 року, було збільшено на 10,8%, сума закріплених доходів та трансфертів скоротилась – на 4,7% та 1,2% відповідно.

У структурі закріплених доходів бюджету м. Харкова найбільша питома вага припадала на податок з доходів фізичних осіб (у 2009 році - 90,7%). Слід зауважити, що погіршення результатів господарської діяльності підприємств установ та організацій міста в 2009 році мало негативний вплив на динаміку зростання фонду оплати праці на цих підприємствах та темпах приросту надходжень податку з доходів фізичних осіб, внаслідок чого порівняно з 2008 роком обсяг надходжень скоротився на 3,2%. Затверджений на 2009 рік з урахуванням змін план за надходженнями податку з доходів фізичних осіб було виконано на 101,3%. Слід зазначити, що збереження негативних тенденцій розвитку господарського комплексу міста суттєво уповільнюватиме темпи зростання доходної частини загального фонду бюджету міста.

Збільшення обсягу власних доходів підтримується переважно зростанням обсягу надходжень податку на прибуток підприємств комунальної власності, плати за землю та плати за оренду цілісних майнових комплексів. Крім того, у 2009 році, як і у попередніх бюджетних періодах, до загального фонду бюджету міста надійшли відсоткові платежі за розміщені на депозитних рахунках у банку тимчасово вільні бюджетні кошти.

Протягом 2005-2008 рр. доходна частина спеціального фонду бюджету міста (без врахування трансфертів та коштів, що передаються із загального фонду бюджету) формувалася, передусім власними надходженнями бюджетних установ та доходами бюджету розвитку, тоді як у 2009 році значне місце посідають також трансферти з Державного бюджету. Обсяг надходжень до бюджету розвитку у 2009 році, порівняно з 2008 роком, скоротився у 3,2 рази внаслідок падіння попиту та цін на об'єкти комунальної власності й земельні ділянки.

Зростання в аналізованому періоді у 1,6 рази, порівняно з 2008 роком, обсягів надходжень податку з власників транспортних засобів, є наслідком перегляду нормативів зарахування зазначеного джерела наповнення спеціального фонду бюджету м. Харкова відповідно до Закону України «Про держаний бюджет України на 2009 рік».

Виконання видаткової частини бюджету м. Харкова

Видаткова частина бюджету міста Харкова протягом 2005-2009 рр. характеризується поступовим ростом асигнувань за переважною більшістю статей. Зростання обсягів видаткової частини бюджету м. Харкова у 2009 році, порівняно з 2008 роком, підтримувалось необхідністю дотримання соціальних стандартів та зростанням витрат на комунальні послуги та обмежувалось низькими темпами наповнення доходної частини бюджету міста. За результатами звітного періоду з бюджету міста здійснено видатків обсягом 2 846 015,3 тис. грн., що складає 96,4% від затвердженого з врахуванням змін плану на 2009 рік.

Рівень виконання річного плану у 2009 році за фінансуванням галузей бюджетної сфери та соціального захисту в цілому відповідає динаміці, що склалася у попередніх відповідних бюджетних періодах, проте спостерігається низький рівень виконання уточненого річного плану за окремими видатковими статтями, віднесеними до основних. Це пов'язано із низькими темпами наповнення бюджету міста в цілому, зокрема бюджету розвитку міської ради. Внаслідок цього місто не має можливості здійснювати капітальні видатки, у т. ч. на оновлення міської інфраструктури, у запланованих обсягах.

Видаткова частина бюджету міста за функціональною класифікацією, в аналізованому періоді має соціальне спрямування. Значний обсяг бюджетних коштів спрямовується на фінансування освіти, охорони здоров'я, соціальний захист та соціальну допомогу, культуру та мистецтво та фізичну культуру та спорт (переважно асигнування на оплату праці працівників бюджетних установ, нарахування на заробітну плату та соціально спрямовані трансферти населенню), питома вага яких у структурі витрат бюджету без урахування коштів, що передаються з однієї частини бюджету в іншу, перевищує 70,0%.

Станом на 01.01.2010 року бюджет міста Харкова збільшив обсяг кредиторської заборгованості, порівняно з початком 2009 року, в 1,8 рази до 103,4 млн. грн. Заборгованість утворилась здебільшого у зв'язку з скороченням обсягів надходжень до загального фонду бюджету міста, ненадходження у повному обсязі трансфертів з Державного бюджету та з причини несвоєчасного виконання Державним казначейством України доручень на фінансування, виданих фінансовим органом Харківської міської ради.

Слід зазначити, що у 2005-2009 рр. місто зберігає статус міста-донора та передає кошти до Державного бюджету в обсязі перевищення прогнозного обсягу доходів над розрахунковим обсягом видатків бюджету міста, яке розраховано Міністерством фінансів України. Протягом 2009 року до Державного бюджету було перераховано 13 571,4 тис. грн., що становить 100,0% планових річних показників.

Виконання видаткової частини бюджету міста Харкова у 2009 році характеризується зростанням питомої ваги поточних видатків (до 90,4%) в цілому та закріплених статей зокрема (до 79,9%), що звужує можливості міста щодо розпорядження бюджетними коштами у разі виникнення непередбачуваних ситуацій.

Виконання бюджету міста у 2010 році

У зв'язку з неприйняттям Верховною Радою України у 2009 році Закону України «Про Державний бюджет України на 2010 рік» організація бюджетного процесу у м. Харкові здійснюється відповідно до статті 79 Бюджетного Кодексу України та відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо організації бюджетного процесу у 2010 році» від 29 грудня 2009 року №1414.

Прогнозними показниками бюджету міста на 2010 рік передбачається зростання обсягу доходної частини бюджету без урахування трансфертів на 15,3%, порівняно з 2009 роком, а видаткової частини бюджету на 5,0%. При цьому, на відміну від попередніх років, місто буде отримувати дотацію вирівнювання з Державного бюджету в обсязі 118,5 млн. грн.

Уточнений квартальний план за доходами бюджету м. Харкова без урахування трансфертів у січні-березні поточного року було виконано на 93,9%, що становить 502,1 млн. грн. та на 5,0% більше за надходженнями у відповідному періоді 2009 року. Протягом перших трьох місяців 2010 року у місті зберігається в цілому повільна динаміка надходжень за переважною більшістю основних джерел доходів бюджету, окрім податку з доходів фізичних осіб, доходів від власності та підприємницької діяльності, а також від операцій з капіталом.

Планові квартальні обсяги видатків бюджету за більшістю видаткових статей було виконано за підсумками січня-березня 2010 року на невисокому рівні, на що здебільшого впливає невисокий рівень виконання плану за доходами бюджету та лімітування органами державного казначейства обсягів проведення операцій по фінансуванню видатків.

У 2010 році м. Харків зберігає статус донора та протягом I кварталу 2010 року з бюджету м. Харкова до Державного бюджету було перераховано 3 351,8 тис. грн., що складає 101,5% квартального обсягу вилучення.

Боргові зобов'язання міста

Прямий борг бюджету м. Харкова станом на 01.01.2010 р. відсутній. Обсяг консолідованого боргу м. Харкова станом на 01.01.2010 р. м. Харкова становить 1 104 935,7 тис. грн. та складається з:

- 14 755,4 тис. грн. – прострочена кредиторська заборгованість бюджетних установ, що фінансуються за рахунок загального фонду бюджету м. Харкова;
- 31 311,7 тис. грн. – залишок боргу за лізинговою угодою ХКП «Міськелектротранс»;
- 903 284,3 тис. грн. – прострочена кредиторська заборгованість комунальних підприємств міста;
- 155 584,3 тис. грн. – непогашений залишок за кредитами, залученими комунальними підприємствами міста.

Перспективи залучення коштів у майбутньому

За інформацією Харківської міської ради, місто має намір надалі продовжувати роботу щодо залучення позичкових коштів до бюджету розвитку. Зокрема, в 2010 році планується здійснити емісію облігацій внутрішньої місцевої позики обсягом 500,0 млн. грн. Передбачається, що випуск буде оформлено двома серіями:

- серії D – 300,0 млн. грн., термін обігу – 5 років, строк погашення не пізніше 31 грудня 2015 року з обов'язковим достроковим викупом облігацій починаючи з 5 червня 2012 року по 75 000, тис. грн. щорічно;
- серії E – 200,0 млн. грн., термін обігу – 5 років, строк погашення не пізніше 31 грудня 2015 року з обов'язковим достроковим викупом облігацій починаючи з 5 серпня 2012 року по 50 000, тис. грн. щорічно.

Відсоткова ставка за облігаціями серії D та E встановлюватиметься відповідно до кон'юнктури ринку капіталу, але не більше 18% річних.

Кошти, які планується залучити до бюджету розвитку, будуть направлені на своєчасну та якісну підготовку міста до проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу.

Слід зазначити, що обсяг запланованих запозичень до прогнозного обсягу доходної частини міського бюджету на 2010 рік без урахування трансфертів складає 20,5%, що відповідає помірному рівню прямого боргового навантаження на бюджет міста. За прогнозними даними Департаменту бюджету та фінансів Харківської міської ради річні видатки на погашення основної суми боргу на перевищать 61,0% річного обсягу надходжень до бюджету розвитку.

Висновок

За результатами аналізу кредитний рейтинг м. Харкова ради підтверджено на рівні uaA, прогноз стабільний.

Генеральний директор

С. А. Дубко

Начальник відділу муніципальних рейтингів

О. К. Самойлова

**Старший фінансовий аналітик відділу
муніципальних рейтингів**

О. І. Луценко

Додатки

Додаток до рейтингового звіту № 1

Бюджет міста Харкова у форматі бюджетного балансу з розбивкою на загальний та спеціальний фонди за 2007-2009 рр., тис. грн.

Показник	2007 р. Загальний фонд	2007 р. Спеціаль- ний фонд	2007 р. Разом	2008 р. Загальний фонд	2008 р. Спеціаль- ний фонд	2008 р. Разом	2009 р. Загальний фонд	2009 р. Спеціаль- ний фонд	2009 р. Разом
Податкові надходження	1 386 907,9	26 288,6	1 413 196,4	1 792 671,9	30 781,5	1 823 453,5	1 777 440,8	48 645,6	1 826 086,5
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	37 188,7	122 419,2	159 607,9	70 049,3	116 592,6	186 641,9	83 016,8	121 459,6	204 476,4
Отримані трансферти без врахування внутрішніх трансфертів	521 940,2	0,0	521 940,2	558 661,5	0,0	558 661,5	549 497,7	147 568,6	697 066,3
Операційні надходження всього	1 946 036,8	148 707,8	2 094 744,6	2 421 382,8	147 374,2	2 568 756,9	2 409 955,4	317 673,8	2 727 629,2
Поточні видатки	1 029 949,6	80 963,4	1 110 913,0	1 391 605,2	112 044,1	1 503 649,2	1 590 588,7	138 860,4	1 729 449,1
Субсидії та поточні трансферти	690 397,3	29 543,1	719 940,4	870 631,1	131,5	870 762,6	696 738,9	145 709,4	842 448,3
Операційні видатки всього	1 720 346,8	110 506,5	1 830 853,3	2 262 236,3	112 175,5	2 374 411,8	2 287 327,6	284 569,8	2 571 897,4
Операційний баланс	225 690,0	38 201,3	263 891,3	159 146,5	35 198,7	194 345,1	122 627,7	33 104,0	155 731,8
Фінансовий дохід	15 096,8	24,3	15 121,1	36 783,2	19,8	36 803,0	15 736,9	17,7	15 754,6
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	10 720,0	0,0	10 720,0	5 360,0	0,0	5 360,0	0,0	0,0	0,0
Фінансовий баланс	4 376,8	24,3	4 401,1	31 423,2	19,8	31 443,0	15 736,9	17,7	15 754,6
Поточний баланс	230 066,8	38 225,6	268 292,3	190 569,7	35 218,5	225 788,1	138 364,6	33 121,7	171 486,3
Капітальні надходження	0,0	122 191,7	122 191,7	3,5	217 064,2	217 067,7	462,5	68 831,2	69 293,6
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	71 085,1	83 087,3	154 172,4	61 560,5	67 320,8	128 881,3	0,0	0,0	0,0
Капітальні надходження всього	71 085,1	205 279,0	276 364,1	61 564,0	284 385,1	345 949,1	462,5	68 831,2	69 293,6
Капітальні видатки	107 857,3	118 888,0	226 745,3	184 730,2	124 497,0	309 227,2	122 651,0	85 218,0	207 869,0
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	24 411,9	87 893,6	112 305,6	28 251,8	100 493,5	128 745,3	31 756,8	34 681,0	66 437,8
Капітальні трансферти до бюджету розвитку	73 404,7	0,0	73 404,7	58 060,5	0,0	58 060,5	0,0	0,0	0,0
Капітальні видатки всього	205 674,0	206 781,6	412 455,5	271 042,5	224 990,5	496 033,0	154 407,8	119 899,0	274 306,8
Капітальний баланс	-134 588,9	-1 502,6	-136 091,5	-209 478,5	59 394,5	-150 084,0	-153 945,3	-51 067,8	-205 013,1
Баланс після капітальних видатків	95 477,9	36 722,9	132 200,9	-18 908,8	94 613,0	75 704,2	-15 580,7	-17 946,1	-33 526,8
Кредитування (з врахуванням повернення)	0,0	-344,5	-344,5	0,0	-235,8	-235,8	0,0	-188,9	-188,9
Профіцит/дефіцит	95 477,9	37 067,4	132 545,3	-18 908,8	94 848,8	75 940,0	-15 580,7	-17 757,2	-33 337,9
Фінансування	-95 477,9	-37 067,4	-132 545,3	18 908,8	-94 848,8	-75 940,0	15 580,7	17 757,2	33 337,9
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Департамент бюджету та фінансів Харківської міської ради

Додаток до рейтингового звіту № 2

Джерела фінансування бюджету м. Харкова з розбивкою на загальний та спеціальний фонди у 2007–2009 рр., тис. грн.

Показник	2007 р. Загальний фонд	2007 р. Спеціальний фонд	2007 р. Разом	2008 р. Загальний фонд	2008 р. Спеціальний фонд	2008 р. Разом	2009 р. Загальний фонд	2009 р. Спеціальний фонд	2009 р. Разом
Профіцит/дефіцит	95 477,9	37 067,4	132 545,3	-18 908,8	94 848,8	75 940,0	-15 580,7	-17 757,2	-33 337,9
Фінансування	-95 477,9	-37 067,4	-132 545,3	18 908,8	-94 848,8	-75 940,0	15 580,7	17 757,2	33 337,9
Зміни залишків	-2 036,9	-131,5	-2 168,4	-14 922,2	-4 292,8	-19 215,0	1 325,7	-18 530,9	-17 205,2
залишок на початок року	9 232,5	5 033,3	14 265,7	11 269,4	5 164,8	16 434,1	26 191,5	9 457,6	35 649,2
залишок на кінець року	11 269,4	5 164,8	16 434,1	26 191,5	9 457,6	35 649,2	24 865,8	27 988,6	52 854,4
Фінансування за рахунок казначейського рахунку	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Залучення	332 961,7	0,0	332 961,7	343 818,1	0,0	343 818,1	650 355,3	0,0	650 355,3
Погашення	332 961,7	0,0	332 961,7	343 818,1	0,0	343 818,1	650 355,3	0,0	650 355,3
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	-93 441,0	-36 934,2	-130 375,2	33 831,0	9 445,8	43 276,8	14 255,0	36 288,1	50 543,1
Повернення коштів з депозитів або пред'явлення цінних паперів	349 616,6	127 842,5	477 459,1	360 561,6	252 432,9	612 994,5	32 603,0	66 157,4	98 760,4
Розміщення коштів на депозитах або придбання цінних паперів	443 057,6	164 776,7	607 834,4	326 730,6	242 987,2	569 717,8	18 348,0	29 869,3	48 217,3
Фінансування за борговими операціями	0,0	0,0	0,0	0,0	-100 000,0	-100 000,0	0,0	0,0	0,0
Запозичення	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Погашення	0,0	0,0	0,0	0,0	100 000,0	100 000,0	0,0	0,0	0,0
Інші розрахунки	0,0	-1,6	-1,6	0,0	-1,8	-1,8	0,0	0,0	0,0
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Департамент бюджету та фінансів Харківської міської ради